

постійна профілактика правопорушень; по-третє, вивчення позитивного зарубіжного досвіду протидії проступкам у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та його впровадження у вітчизняну практику.

УДК 349.2

Наталія Вікторівна Сорочан,
*ад'юнкт Харківського національного
університету внутрішніх справ*

СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ ТРУДОВОГО Й АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЗАОХОЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Служба в органах Національної поліції України є одним із різновидів державної служби, безпосередньо пов'язаної із забезпеченням публічної безпеки, охороною громадського порядку, захистом життя, здоров'я прав і свобод громадян. Правове регулювання проходження державної служби охоплюється різними галузями права: конституційним, цивільним, кримінальним, фінансовим тощо. Але найпоширенішими галузями права, які спрямовані на впорядкування суспільних відносин, що виникають у процесі функціонування інституту державної служби, є адміністративне і трудове право. Норми зазначених галузей урегульовують службові відносини, які за своєю природою та змістом є неоднорідними, різноплановими і мають свої характерні ознаки. У разі врегулювання процесу проходження державної служби трудовим правом державна служба є різновидом праці вільного найма, який регулюється Кодексом законів про працю України. Норми трудового права визначають статус державних службовців як учасників трудового процесу; у разі ж врегулювання правовідносин у сфері проходження державної служби нормами адміністративного права має місце діяльність особового складу органів державної влади з виконання владних державних функцій.

Служба в органах Національної поліції є одним з видів державної служби. Говорячи про державно - службові відносини загалом, необхідно зазначити, що в науковій літературі є дві позиції з питання їх правового регулювання. Перша стверджує, що

службові відносини повинні регулюватися нормами законодавства про працю, з урахуванням специфіки цього виду професійної діяльності, встановленої спеціальним законодавством про державну службу. Друга позиція вважає державно - службові відносини адміністративними, вилучаючи зі сфери правового впливу норми законодавства про працю. Державна служба у цьому випадку розглядається як публічно - правовий інститут, що має цілісну систему, основу на служінні державі, а не окремому державному органу. На практиці державно - службові відносини виступають як трудові й адміністративні правовідносини.

З огляду на специфічний характер діяльності органів Національної поліції, держава встановлює підвищені вимоги до службового поведіння працівників органів Національної поліції.

Державна служба і трудові правовідносини мають чимало спільного, але за своєю суттю є принципово відмінними правовідносинами. Так, спільними є такі правові інститути та категорії, як: оплата праці, відпустки, безпечні умови праці, просування по службі, переведення, відрядження, зміна істотних умов служби (праці), стаж служби (роботи), припинення служби (трудового договору), соціальні гарантії, преміювання та інші види заохочення, соціально-побутове забезпечення, пенсійне забезпечення та грошова допомога, робочий час та час відпочинку, дисциплінарна та майнова відповідальність тощо. Помилкове ототожнення правовідносин, що виникають у сфері проходження державної служби, та трудових правовідносин спричиняє поширене помилкове застосування законодавства про працю у правовідносинах про державну службу, і навпаки. Таке ототожнення може призводити до помилок у виборі судової юрисдикції, виборі суду загальної юрисдикції, який повинен захистити порушені суб'єктивні права, свободи, інтереси.

На думку О.Ю. Оболенського, специфіка діяльності державного службовця полягає в його роботодавці – державі, і тому вона має регулюватися нормами не трудового законодавства, а адміністративного права і права державної служби як його складової частини. Це право традиційно передбачає нерівність сторін, особливий порядок вирішення трудових спорів, додаткові обмеження, що накладаються на службовця в обмін на моральну та матеріальну

компенсації. Такі відносини, як стверджує автор, називають державнослужбовими [1, с. 162].

Традиційно фахівці у галузі адміністративного права вважають інститут державної служби виключно предметом адміністративного права [2, с. 184].

Так, В. Б. Авер'янов до предмета адміністративного права включає п'ять груп суспільних відносин, однією з яких є група відносин, що формуються в процесі внутрішньої організації та діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ та організацій, а також у зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування [3, с. 71].

Включення державних службовців до переліку суб'єктів адміністративного права не викликає сумнівів і у представників трудового права. Наприклад, М. І. Іншин із цього приводу зазначає таке: виконавча влада знаходить вияв у державному управлінні. Державне управління реалізується через функціонування у кожній із його сфер спеціально із цією метою утворених державних органів, а діяльність кожного окремо взятого органу державного управління об'єктивується, проявляється в реальних умовах і конкретних життєвих обставинах, у діях його повноважних представників – державних службовців [4, с. 303]. Він стверджує, що державна служба є особливим різновидом трудової діяльності певної категорії зайнятого населення України, яка характеризується двома найважливішими ознаками. З одного боку, державна служба покликана виконувати завдання і функції держави, а з іншого – це трудова діяльність щодо здійснення цих функцій і вирішення конкретних завдань [5, с. 12-13].

Але трудове право України розглядає державну службу як один з видів «професій». Тобто, державна служба як професія нічим по суті не відрізняється від інших професій, тому що вона також будується на основі договірних відносин. В таких відносинах сторонами виступають державний орган і громадянин, які мають та реалізують кожен свій інтерес.

Предметом адміністративного права є відносини управлінського характеру, які виникають між державою та фізичними особами на підставі юридичних актів. Отже, за предметом правового регулювання

трудове та адміністративне право суттєво відрізняються одне від одного і це вже достатній аргумент для їх розмежування.

Трудові відносини працівників Національної поліції України теж підлягають регулюванню нормами трудового права. Такий висновок випливає безпосередньо із Законів України «Про державну службу» та «Про Національну поліцію України». Прийом на роботу (службу), переведення, звільнення, робочий час, час відпочинку, питання дисципліни праці, заохочення і дисциплінарної відповідальності державних службовців мають свою специфіку і відповідно потребують встановлення спеціальних правил їх регулювання, однак за їх правовою природою це трудові відносини.

Поліцейські є такими самими носіями суб'єктивних трудових прав і обов'язків, як і будь-які інші працівники, що уклали трудовий договір. І тільки відносини працівників поліції щодо їхньої виконавчої – розпорядчої діяльності від імені державних органів у відносинах управлінського характеру з громадянами, юридичними особами, державними органами тощо регулює адміністративне право.

Питання про обсяг застосовуваних до співробітників органів Національної поліції під час проходження ними служби норм трудового законодавства в сучасній вітчизняній науці залишається дискусійним, що великою мірою обумовлено Законом України «Про Національну поліцію».

Використання державою соціальних засобів дає можливість цілеспрямовано розвивати й удосконалювати галузеву та функціональну сфери, а також той чи інший напрям діяльності публічної адміністрації, що спрямований на реалізацію публічно – правових цінностей. Водночас існують засоби, що призначені та використовуються для покращення виконання адміністративно – правових та громадських обов'язків. Одним із таких адміністративно - правових засобів є заохочення, яке дає поштовх на творчу соціально - корисну поведінку як всіх державних службовців, так і працівників поліції.

У зв'язку з тим, що державні службовці органів поліції виконують дуже важливі завдання, передбачені Законом України «Про Національну поліцію», тому заохочення є одним із головних засобів впливу, яке спрямоване на розширення використання позитивних стимулів в діяльності працівників поліції, спрямовані на підвищення соціальної активності працівників і стимулювання їх суспільно корисної поведінки.

Доводиться констатувати, що інститут позитивної дисциплінарної відповідальності, тобто застосування заохочувальних заходів в діяльності Національної поліції в його існуючому вигляді не повною мірою забезпечує вирішення завдання стимулювання професійної діяльності поліцейських.

Таким чином, застосування заохочень до працівників Національної поліції України врегульоване як нормами трудового, так і адміністративного права. Норми трудового права регламентують наявність у особи суб'єктивного права на реалізацію своїх здібностей, отримання відповідно до них гідного грошового забезпечення, отримання преміювання, винагороду, цінного подарунку, моральне стимулювання за сумлінне виконання службових обов'язків. Крім того, застосування заохочень до працівників Національної поліції здійснюється з урахуванням дії загальних принципів трудового права. За для реалізації принципів трудового права нормами адміністративного права встановлено види заохочень, які застосовуються до поліцейських за успішне виконання ним обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством, а також порядок їх реалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 472 с.
2. Чавикіна Т. І. Державна служба: трудовий аспект. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2 (73). С. 183–188.
3. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 584 с.
4. Іншин М. І. Державна служба як сфера регулювання трудового права. *Форум права*. 2011. № 3. С. 303–308. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_3_54.pdf (дата звернення: 19.04.2020).
5. Іншин М. І. Правове регулювання службовотрудових відносин в Україні : монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 337 с.

Одержано 21.04.2020

